

MŮJ SYN TERORISTA

ONDŘEJ KUNDRA

TOMÁŠ LINDNER

Jak se rodí
evropští džihádisté

Bizbooks®

Můj syn terorista

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.bizbooks.cz
www.albatrosmedia.cz

Bizbooks®

Ondřej Kundra, Tomáš Lindner
Můj syn terorista – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2017

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

Můj syn terorista

Jak se rodí evropští džihádisté

Ondřej Kundra
Tomáš Lindner

BizBooks
Brno 2017

Obsah

	Úvod	6
<i>Kapitola 1</i>	Za pár dní se vrátím	15
<i>Kapitola 2</i>	Začíná nová etapa	28
<i>Kapitola 3</i>	Něco není v pořádku	48
<i>Kapitola 4</i>	Věčný život v ráji	62
<i>Kapitola 5</i>	Na to jsme přísahali	75
<i>Kapitola 6</i>	Čti Korán, bratře	85
<i>Kapitola 7</i>	My proti zbytku světa	109
<i>Kapitola 8</i>	Komplikovaný zápas	125
<i>Kapitola 9</i>	Islámský stát před soudem	142
<i>Kapitola 10</i>	Druhá šance	156
<i>Kapitola 11</i>	Zbavit je vzteku	168
<i>Kapitola 12</i>	V poušti	183
	Epilog	190
	Poděkování	194
	Poznámky	196
	Zdroje	202

Lucii

to Alice

Motto:

Ráj leží u nohou vaší matky.

Korán

Úvod

*Je půl devátý ráno,
otvíraj se mi oči,
azán¹ mě budí z mobilu
a mně se chce brečet,
můj život je chaos,
každý den když vstanu,
pomodlím se, než vyjdu na ulici,
zabalím své beaty a texty,
vezmu chleba holubům,
zvolám Bismilláh, díky Bože,
před každým rýmem.*

*Jdu ulicí ke Kottbuské bráně,
sednu si na lavičku, nakrmím holuby
a přemýšlím hardcore,
tohle je život, který jsem dřív žil,
každý den je test,
mám toho stresu plný zuby.*

*Jsem venku sám, bez svých dětí,
moje srdce zamrzlo jak nejhorší zima.*

*Na cestě k Obersee nechávám písňě stát,
feťáci s mrtvými očima křičí:
„Do pekla s tímhle státem,
seru na tenhle svět,
ve kterým jde jen o prachy.“
Deso Dogg, černej anděl,
říká: „Vítejte v mém světě!“*

Tenhle našťvaný rap z Berlína roku 2007 pořád visí na YouTube. Ve videoklipu se Deso Dogg, pravým jménem Denis Cuspert (narozen 1975), s blyštivými řetězy pověšenými kolem krku prochází rodnou čtvrtí Kreuzberg, posiluje, potkává kamarády. Všichni jsou našťvaní. Vážní. Drsní. Nikdo se neusměje.

Cuspertovy verše nám otvírají jeho nitro a život, který v té době vážně za moc nestojí. Jeho otec, původem z Ghany, byl deportován. Vyrůstal v Berlíně s německou matkou a nevlastním otcem, americkým důstojníkem, se kterým se vůbec nesnesl. V pubertě bral drogy, za vloupačky se několikrát dostal za mříže, po duševním kolapsu i do psychiatrické léčebny. Bez úspěchu zkoušel prorazit v kickboxu a v hip hopu. Jeho život byl nekončící chaos.

Až pět let po nahrání rapu Vítejte v mém světě, který se mimochodem stal titulní písni poměrně úspěšného filmu veřejnoprávní televize ARD Občanská odvaha, se Cuspert skutečně proslavil. Stal se nejznámějším německým bojovníkem samozvaného Islámského státu. Působil v mediálním a propagandistickém oddělení IS a ve videoklipech lákal

další mladé Němce do boje. Džihád v Sýrii, nikoli polykání antidepresiv kdesi doma v Německu, jim doporučoval coby nejúčinnější lék na osobní tíseň a chybějící smysl života. Byl jeho osobní odpovědí na frustraci, která dříve čísel z veršů jeho písní.

Denis Cuspert se stal jednou z prominentních tváří rozsáhlého hnutí: podle různých odhadů odešlo od roku 2011 na syrské bojiště čtyři až pět tisíc Evropanů. Tisícovka Francouzů, osm set Němců a Britů, pět set Belgičanů a trojciferný počet Rakušanů, Švédů, Dánů a Nizozemců. Cuspert, stejně jako asi třetina z odchozích Evropanů, mezitím zemřel. Pravděpodobně ho zabil americký letecký útok poblíž syrského města Rakka. Přezivší džihádisté se vracejí do evropské vlasti a mnohé z nich dál pohání slogan z Cuspertova rapu: „Do pekla s tímhle státem.“ Staví Evropu před možná největší bezpečnostní riziko od časů studené války.

~

Syrská válka není tou první, která přitahuje muslimské legionáře ze zahraničí. Do boje proti sovětské invazi do Afghánistánu v osmdesátých letech zasáhlo odhadem dvacet tisíc cizinců, ale prakticky žádní Evropané.² Zahraniční džihádisté pocházeli obvykle z arabských zemí a nehráli v afghánské válce významnou roli, ovšem z výher v málo podstatných bitvách vytvořili vlastní legendu, podle jejíhož vyprávění porazili komunistickou velmoc a přispěli k jejímu rozpadu. Zrodil se vítězný mýtus, který dal džihádistům sebevědomí a pocit, že mohou porazit kohokoli.

Někteří z afghánských veteránů se poté vrátili do vlasti a začali žít normální životy, jiní se v devadesátých letech zapojili do nových občanských válek, například v Alžírsku či Bosně, a pozdější celebrity světového terorismu z řad afghánských veteránů založily al-Káidu. Útokem

na newyorská dvojčata 11. září 2001 se jim podařilo udeřit v centru Spojených států a vtáhnout nejmnocnější zemi světa do vleklých, drahých a ve výsledku neúspěšných válečných konfliktů v Iráku a Afghánistánu.

Skutečně významnou roli hrají zahraniční džihádisté až ve válce v Sýrii. Během šest let trvajícího konfliktu sem přišlo mezi dvaceti až třiceti tisíci cizinců z více než stovky zemí. Někteří se připojili k Frontě an-nusra či jiným radikálním milicím, zvláště na počátku konfliktu do země přicházeli i jedinci podporující sekulární milice. Většina však skončila v řadách Islámského státu. Syřané této organizaci někdy přezdívali „cizinci“.

Hlavní příčina hromadné výpravy do džihádu je vcelku banální: Sýrie neleží na zvláště odlehlém místě a v globalizovaném světě je velmi snadné se do této oblasti bojů dostat. Většina nových mudžáhidů též těží z technologické revoluce poslední dekády: nejprve si na webu přečetli jeden z nespočtu blogů s radami na cestu do Sýrie, pak přes nové komunikační kanály, jako jsou Facebook, Twitter, WhatsApp nebo ASKfm, navázali kontakt s bojovníky v severní Sýrii a domluvili si převedení přes hranici. Poté letěli nebo jeli autem do Turecka – sami, ve dvojicích, nebo v rámci menších charitativních sdružení – a cestovali směrem k Sýrii.

Jak již bylo řečeno, čtyři až pět tisíc z těchto džihádistů pochází z Evropy. V naprosté většině jsou to muži ve věku do dvaceti pěti let, kteří se narodili a vyrostli v evropských městech. Jejich radikalizace tedy nezačala v Sýrii či jinde na Blízkém východě, zrodila se uprostřed naší západní společnosti na počátku 21. století. V knize, kterou držíte v ruce, se tento příběh snažíme vysvětlit. Za jeho lepším pochopením jsme cestovali do Dánska, Norska, Belgie, Nizozemska a na několik míst Francie a Německa. Hovořili jsme s matkami džihádistů, se samotnými džihádisty i s desítkami lidí, kteří se radikalismem mladých muslimů

zabývají. S lokálními politiky, policisty, imámy, sociálními pracovníky a předními akademiky.

V současné době nemůžeme nabídnout vyčerpávající pohled na dané téma, protože výzkum jedinců, kteří se dali na cestu násilného džihádu, je teprve v počátcích. Odborné studie i praktické zkušenosti příštích let nepochybně nabídnou nové, přesnější poznatky o tomto zásadním fenoménu současné Evropy. Naší ambicí však bylo pomocí osobních příběhů z nejvíce terorismem postižených evropských zemí ukázat jeho základní kontury a souvislosti, a to čtivou a široce přístupnou formou. A také přinést do českého prostředí knihu založenou na původních rešerších zdejších novinářů.

Zaměřili jsme se přitom na málo popisovaný jev, který se jako tenká nit vine celou knihou: na džihádisty z řad konvertitů k islámu. Tedy na mladé lidi z ateistických nebo křesťanských rodin, kteří svůj chybějící smysl života naplnili konverzí k extremistické verzi islámu. Málo se ví o tom, že tvoří deset až dvacet procent z Evropanů ve službách Islámského státu. Obvykle, tak jako rapper Denis Cuspert, nemají náboženské vzdělání a přijetí obzvlášť radikálního výkladu víry je pro ně spíše záminkou, jak dál ventilovat svůj vztek vůči okolnímu světu nebo frustraci z jeho nespravedlností.

Na příběhy konvertitů jsme se zaměřili také proto, že česká veřejná debata o islamistických extremistech je příliš zanesená rychlými, ostrými a paušálními soudy o imigraci a islámu, která s tímto tématem souvisí jen zčásti. Věříme, že příběhy džihádistů, původem „domorodých“ Evropanů, umožní jasnější pohled na problém náboženské radikalizace.

Při hlubším zkoumání tématu jsme zjistili, že konvertité v řadách Islámského státu mívají podobné životní příběhy jako jejich „kolegové“ z rodin imigrantů. I džihádisté z této druhé, početnější skupiny

většinou pocházejí z prostředí, kde se náboženství příliš nepraktikovalo. Dokud se nestali striktními muslimy, chyběla jim v životě jasná orientace. Praktici i akademici, s nimiž jsme hovořili, neviděli mezi náboženskou radikalizací evropských „domorodců“ a dětí z přistěhovaleckých rodin žádný rozdíl. Příčiny, projevy i důsledky jsou prakticky totožné. „I extremisté, kteří pocházejí z muslimských rodin, fakticky prošli konverzí: od normálního, žitého islámu směrem k tvrdé ideologii a ochotě páchat v jejím jménu násilí,“ řekl nám třeba Harry Harun Behr, konvertita k islámu, který na Erlangensko-norimberské univerzitě vyučuje islámskou teologii. „Konverze je přechod od jednoho způsobu života k jinému. I radikalizované děti z imigrantských rodin náhle poučují své rodiče, narozené třeba v Turecku nebo Maroku, jak se mají správně modlit a chovat. Ačkoli toho samý o islámu příliš nevědí.“

Je samozřejmě třeba říct, že se radikalizuje velmi malá část západních konvertitů k islámu. Kupříkladu v sousedním Německu dnes žijí desítky tisíc – přesné číslo není známo – konvertitů a jen velmi malá část z nich, zhruba sto padesát, odešla bojovat do Sýrie. Přesto je jejich podíl mezi náboženskými extremisty mimořádně vysoký. V západoevropských státech tvoří konvertité podle dostupných dat jedno až pět procent muslimské komunity, jejich podíl mezi džihádisty se však pohybuje mezi šesti až třiadvaceti procenty.³

~

Na otázku, proč k radikalizaci mladých občanů svobodné a blahobytné Evropy dochází, se pokusí odpovědět následující kapitoly. V té první popíšeme příběh prvního Čecha, který se chtěl dát do služeb Islámského státu a byl za to koncem února 2017 nepravomocně odsouzen ke třem a čtvrt roku vězení. Rodák z Plzeňska Jan Silovský

MŮJ SYN TERORISTA

Země	Odhadovaný podíl konvertitů v muslimské populaci [%]	Odhadované množství zahraničních bojovníků v Sýrii a Iráku	Podíl konvertitů mezi zahraničními bojovníky v Sýrii a Iráku [%]
Belgie	2,0–8,8	420–516	6,0
Dánsko	1,4	125	není známo
Francie	1,4–4,6	> 900	23,0
Kanada	není známo	100	není známo
Německo	0,3–4,5	720–760	12,0–16,0
Nizozemsko	1,4–1,7	200–250	11,8–18,4
Spojené státy	23	není známo	není známo
Španělsko	2,5–5,1	120–139	není známo
Švédsko	1,7–2,0	300	není známo
Velká Británie	3,5–3,9	700–760	není známo

Zdroj: Studie Barta Schuurmana, Petera Grola a Scotta Flowera *Converts and Islamic Terrorism: An Introduction*. International Centre for Counter-Terrorism, Haag 2016

o Blízkém východě neměl valné ponětí, k islámu našel cestu doma o samotě u počítače.

Druhá kapitola popisuje cíl cesty Jana Silovského a dalších evropských džihádistů, tedy Islámský stát. Odkud se vzal? Jak funguje? Proč byl tak úspěšný? Kdo za něj bojuje? Kapitola stručně shrnuje základní informace o této extremistické organizaci, s nimiž by se měl čtenář knihy seznámit.

V dalších třech kapitolách v Dánsku a ve Francii navštívujeme matky v Sýrii zabitých džihádistů a vedeme s nimi dlouhé rozhovory – o přerodu jejich synů z normálních školáků v náboženské fanatiky a také o tom, jak rodiny prožívaly jejich odchod k Islámskému státu. Z příběhů lze

vyčíst význam islamistických verbířů, kteří využili křehkého období dospívání, aby mladé muže přitáhli do svých řad.

Šestá kapitola vyvrací klišé, že se evropští džihádisté nutně rodí ve vyloučených, sociálně zanedbaných lokalitách. Na příbězích německého Frankfurtu a pařížského předměstí Sevran ukazujeme, že neexistuje „modelové prostředí“, kde k radikalizaci dochází. V této kapitole také popisujeme společensko-náboženské hnutí, z něhož pozdější teroristé vyrůstají: salafismus. V mnoha evropských městech se stal populární kontrakulturou, s vlastní módou i hudbou, a počet jeho sympatizantů je na vzestupu. Je to svým způsobem globální hnutí, které se opírá o fundamentalistický výklad Koránu.

V sedmé kapitole se přesuneme za mladým Norem, který patřil k jádru tamních extremistů – na poslední chvíli se od nich však odpoutal a do ozbrojeného džihádu neodcestoval. A navštívíme též mladého Belgičana z proslulé skupiny Sharia4Belgium, který v Sýrii byl a nyní žije opět doma v Antverpách. Nor zůstal muslimem a angažuje se v pomoci rodinám, jejichž děti do Sýrie odešly, zatímco jeho belgický vrstevník extremistické ideologii nadále věří a touží se do Islámského státu vrátit. Oba nám při setkáních vyprávěli o tom, co se děje v hlavě a životě mladého Evropana, když na radikální islám přistoupí.

Další kapitoly, opět na příběhu konkrétních džihádistů a jejich rodin, ukazují, jak se s novou výzvou vypořádávají evropské státy. Osmá kapitola sleduje proměňující se přístup tajných služeb. Devátá kapitola popisuje úsilí policistů a státních zástupců o rozmetání islamistických sítí, které mladé Evropany do džihádu rekrutují.

Desátá kapitola na příkladu Francie a dánského města Aarhus popisuje začínající snahu úřadů zbavit mladé extremisty jejich nenávistné ideologie a včlenit je zpět do společnosti. Jedenáctá kapitola se pak vrací

do Frankfurtu a na příkladu spolkové země Hesensko ukazuje rodící se snahy o preventivní práci, tedy snahu zastavit šíření islamistické ideologie mezi další a další mladé Evropany.

Kniha pak končí výhledem do budoucnosti a návratem k současným životům matek evropských džihádistů.

Kapitola 1

Za pár dní se vrátím

Že se chystá do Sýrie, nikdo z okolí Jana Silovského (narozeného v roce 1994) nevěděl. Své matce v lednu 2016 pouze oznámil, že jede na pár dní pryč na výlet. Ještě týž den nastoupil na pražském Letišti Václava Havla na let do tureckého Istanbulu. Letenku si koupil přes internet, s přestupem do příhraničního města Gaziantep, jež leží nedaleko syrské hranice, pár desítek kilometrů od území ovládaného Islámským státem.

Při přestupu ho v Istanbulu zadrželi tamní policisté, jimž byl na první pohled podezřelý. Vzhledem k jeho zjevně evropské tváři je upoutaly neobvykle dlouhé vousy a muslimský plášť. Provedli důkladnější prohlídku, z přestupní letenky zjistili, že se chystá k syrské hranici, a poté co nebyl schopen přesvědčivě vysvětlit cíl cesty, ho turecká policie (s podezřením, že míří na území ovládané džihádisty) vrátila druhý den zpět do Česka. O několik dní později za ním poslali i jeho příruční tašku.

Turci zároveň o incidentu informovali české úřady. Jan Silovský cestoval zpátky do Prahy bez eskorty, po příletu ho vyzpovídala cizinecká policie, krátce nato detektivové z tehdejšího Útvaru pro odhalování

organizovaného zločinu a poté zamířil domů, do Spáleného Poříčí na Plzeňsku. Z Letiště Václava Havla si vzal taxi. Policie bezprostředně po Silovského návratu zahájila prověřování a on později vyšetřovatelům skutečně potvrdil, že se chtěl dostat na území Sýrie a napomoci vytvoření celosvětového islámského společenství. Detektivové Jana Silovského obvinili z pokusu o účast na organizované zločinecké skupině. Po dalších výsleších se vše přitvrdilo: Silovský policii sdělil, že měl v úmyslu bojovat a zabíjet, státní zastupitelství věc tedy překvalifikovalo na závažnější trestný čin terorismu.

Česko bylo dlouho místem, kterému se islámský radikalismus vyhýbal. Tuzemská muslimská komunita není velká, tvoří 0,2 procenta populace, v zemi je málo mešit, v podstatě v každé z nich mají tajné služby nasazené své informátory a aktivity extremistů jsou podle dostupných zpráv na našem území minimální.

V roce 2016 se tu podle výroční zprávy kontrarozvědky BIS pohybovalo sedm lidí napojených na extremistické kruhy, kteří však Česko opět opustili. „Krátkodobě pobývali v České republice. Návrat těchto osob do EU by představoval vážnou bezpečnostní hrozbu z hlediska účasti na teroristických útocích,“ uvedla BIS bez bližšího upřesnění. Zda jsou dnes tito muži v Sýrii nebo někde jinde, není jasné. Mělo jít o dvacátníky, převážně ze zemí Maghrebu, Egypta nebo Sýrie, z nichž tu někteří studovali. O dalším rizikovém muži ze severní Afriky promluvil v lednu 2017 v rozhlasovém vysílání prezident Miloš Zeman. BIS na něj upozornila jedna z evropských tajných služeb, krátce po vystoupení hlavy státu dotčený Česko opustil. O nikom z výše zmíněných nemají zdejší tajné služby úplně detailní informace, nikdo z nich ale podle všeho nebyl ve spojení s Janem Silovským.

K důvodům odchodu mladého muže z Plzeňska do Sýrie zdroje z bezpečnostní komunity uvádějí, že hledal nějaký hlubší, duchovnější

smysl svého života, chtěl dát svému životu řád. Postupně studoval několik náboženství, oslovil ho ale až islám. Při výsleších měl uvést, že ho lákalo zjistit, jak funguje společnost, která striktně vyložená dogmata víry uvádí do praxe. Zároveň ho irituje zahraniční politika USA: Spojené státy podle něj do arabských zemí násilně vyvážejí demokracii a Jan Silovský hodlal svou „přítomností“ v Sýrii tuto zemi bránit před vnějšími tlaky.

Policie se domnívá, že se Jan radikalizoval sám doma, při četbě textů, na něž narazil na internetu při snahách proniknout hlouběji do náboženství. Část z nich zřejmě četl v angličtině, kterou se kvůli tomu začal učit. Arabsky nemluvil vůbec. Měl účet na Twitteru, kde nebyl příliš aktivní, a z položky „oblíbené“ lze vyčíst jen to, že měl zájem o arabské informační zdroje, vesměs šlo o televizní stanice nebo zpravodajská média. Jako oblíbené označil video s následujícím textem: „Jdeme cestou Alláhovou a vyhláshujeme džihád. Vrátime se zpět s rychlopalnými zbraněmi a převezmeme vedení.“

O problémech svého syna se jeho matka Dana, jak tvrdí, dozvěděla až v okamžiku, kdy u ní o prázdninách roku 2016 brzy ráno zazvonila policie. Jana Silovského zadrželi cestou z noční směny, prohlídku u něj doma provádělo šestnáct policistů. Celý podzim roku 2016 strávil ve vazbě, kde ho navštěvovali pouze rodina a advokát.

~

Když jsme na konci července téhož roku v týdeníku *Respekt* napsali, že ve vazbě skončil první Čech, který zřejmě mířil za džihádisty do Sýrie, okamžitě se toho chytila většina médií. Dům, kde žil, začali obléhat novináři a postupně přinášeli první detaily z jeho života. Rodina se před médii neskrývala a syna od začátku hájila.

Jeho matku Danu jsme navštívili v září, kdy byl již její syn ve vazbě. Odvedla nás na zahradní terasu svého domu, kde má rodina udělané sezení z kožených sedaček obklopené květinami. Kolem pobíhal mohutný pes. Stejně jako v prvních dnech po vypuknutí případu, i nyní Janova matka nepřipouštěla, že by se její syn chtěl připojit k džihádistům. „Nevěřím, že by byl schopný někomu ublížit,“ říkala nám. „Ve vazbě mi pověděl, že se chtěl do Sýrie jen podívat, aby viděl, jak vypadá válka a kdo jsou uprchlíci.“ Dana Silovská neskrývala, že je šťastná, že se jejímu synovi nepodařilo plán dotáhnout do konce: „Je mi jasné, že kdyby do Sýrie odešel, možná bych ho už nikdy neviděla.“

S její verzí byl v přímém protikladu policejní a justiční pohled: „Chystal se zabíjet americké a ruské vojáky bojující proti Islámskému státu, ale připouštěl i to, že by popravoval. Uvedl, že by si lidi určené k popravě vybíral a neprováděl by je tak brutálně. Je třeba vidět, že se chtěl stát vojákem, který podléhá rozkazům, navíc měl navštěvovat právě webové stránky se záběry brutálně prováděných poprav. Předmětem útoku tedy podle něj mohli být i civilisté,“ zachytilo výpověď Jana Silovského usnesení Krajského soudu v Plzni, který rozhodoval o uvalení vazby.

Z pozdějších lékařských posudků, jež si policie nechala zpracovat, vyplynulo, že Silovský si byl vědom svého jednání. Lékaři konstatovali, že trpí psychickou poruchou, byl však schopen rozpoznat, co dělá. „Věděl, že když tam odjede a pak se vrátí, že by jej pravděpodobně zavřeli za terorismus, věděl, že pokud tam odjede a přidá se k Islámskému státu bojovat, je to v České republice nezákonné a mohl by být zavřený,“ píše se ve vazebním usnesení soudu.

Bojovat chtěl podle policie především proti zmíněným ruským a americkým vojákům, ale také proti syrské vládě. O odchodu do Sýrie začal Jan uvažovat podle policie od začátku roku 2014. Právě v té době

si založil účet na sociální síti Twitter, přes nějž si dohledával informace k Islámskému státu. Svoji cestu do Sýrie si údajně delší dobu promýšlel. Z Gaziantepu chtěl pokračovat autem, které si dopředu zarezervoval. „Dokonce měl ve svém telefonu podle výpovědi staženou mapu s touto hranicí i vyhledávač, podle něhož měl k hranici z Gaziantepu dojet. Měl promyšlené, že pokud by vyjel kolem půlnoci, byl by kolem druhé ráno u hranic se Sýrií, následně plánoval jet do města Džarábulus, které leží za touto hranicí a v němž působí Islámský stát,“ popsal soud. Silovský chtěl poté najít „nějaké lidi z IS“ a absolvovat dvou- až tříměsíční výcvik. „Potom chtěl válčit a zabíjet,“ uvádí soud.

~

Už před válkou v Sýrii se v Gaziantepu dělala jedna z nejvyhlášenějších baklav, medem nasáklých dezertů z pistácií či vlašských ořechů. Dnes je ale město, přes nějž se chtěl Jan Silovský vydat do Sýrie, známé především kvůli něčemu zcela jinému. Lze se zde seznámit s převaděči a s jejich pomocí cestovat na syrskou stranu hranice. V jedenapůlmilionovém městě je mnoho verbířů Islámského státu a jiných syrských milicí, působí tu ale i turečtí, západní a ruští špioni, kteří se mezi ně snaží proniknout a odvádění zahraničních bojovníků zabránit.

Po vypuknutí válečného konfliktu se Gaziantep v roce 2012 stal prvním sídlem syrské exilové vlády, uchýlili se sem představitelé povstaleckého nejvyššího vojenského soudu a pravidelně sem jezdili rebelové ze Svobodné syrské armády. Ve městě žijí stovky tisíc syrských uprchlíků, v některých čtvrtích je slyšet prakticky pouze arabštinu a „domácí“ turečtinu jen výjimečně. Svoji misi tu otevřela OSN a pobočku zde má i několik dalších mezinárodních organizací. Gaziantep byl důležitý i pro Američany, kteří v roce 2012 uzavřeli svoje velvyslanectví v Damašku a část personálu se, byť neformálně, přemístila právě sem.

Přes Gaziantep proudí do Sýrie rovněž humanitární, potravinová a lékařská pomoc, sídlo tu má například česká humanitární společnost Člověk v tísni.

Na první pohled vypadá město velmi moderně a odráží turecký ekonomický vzestup posledních patnácti let: je tu Starbucks, KFC, McDonald's, Burger King. V kinech promítají nejnovější hollywoodské filmy, jsou tu dvě nákupní centra plná světových značek. Návštěvník může pohodlně nakoupit v Marks & Spencer, v ulicích jsou vidět drahá auta a v nich elegantně oblečení lidé. Gaziantep má samozřejmě i svoji chudší tvář, není tu však extrémní bída.

Zjevná normalita města maskuje, že ve skutečnosti není pro život příliš bezpečné. Americkým diplomatům bylo již před více než dvěma lety doporučeno, že při sobě nemají nosit nic, co by odkazovalo k jejich národnosti. Hrozí tu útoky islamistů a pro západní návštěvníky je lepší, když na sebe příliš neupozorňují. Turecká policie opakovaně při prohlídkách bytů podezřelých osob nacházela výbušniny a kalašnikovы. Někdy se podaří zadržet i teroristy: turecká policie zde zatkla například Brahima El Bakraouiho, jednoho ze dvou bratrů, kteří byli později zodpovědní za vraždu třiceti dvou lidí při atentátech v Bruselu. Turecko ho vyhostilo kvůli napojení na extremisty, byl poslán do Nizozemska a úřady v Belgii dostaly varování, že jde o „zahraničního teroristického bojovníka“. Evropané však toto varování od tureckých kolegů ignorovali a udělali osudovou chybu: muže pustili na svobodu a umožnili mu naplánovat a spáchat útok z března 2016.

Turecko poměrně dlouho umožňovalo, aby přes Gaziantep proudily do Sýrie tisíce cizinců z řady evropských i jiných zemí, kteří chtěli bojovat za protiasadovské povstalce. Přilétali na zdejší malé letiště a v kavárnách a čajovnách města se potkávali s převaděči či vyslanci různých syrských bojových frakcí. Byli mezi nimi právníci, studenti, obchodníci,

a dokonce i státní zaměstnanci, obvykle pocházející z arabských přistěhovaleckých rodin. Stále častěji však touhle cestou začali do Sýrie mířit i islámští extremisté.

V Gaziantepu se o nich vyprávějí vtipy: třeba, že si svazovali vousy gumičkou a schovávali si je do igelitových pytlíků, aby nebyli poznat. Je to humorná nadsázka, jež má ukázat, jak bezpečnostně „děravé“ a průchozí město bylo. Turecké úřady v počátečních letech syrské války odchodu bojovníků nijak zvlášť nebránily: spojoval je společný nepřítel, režim syrského prezidenta Bašara Asada. Turci mylně předpokládali, že jeho pád je jen otázkou času a že džihádisté budou představovat poměrně přehlednou, ovladatelnou a kdykoli porazitelnou sílu. Bylo to v čase před vznikem Islámského státu, v jehož řadách nakonec většina evropských bojovníků skončila.

Nepřevádějí se tu však jen válečníci. V rozlehlých bytech Gaziantepu bují také obchod se sexuálními otrokyněmi. Jsou tu nabízeny manželky a dcery sunnitských muslimů zabitých IS. Časopis *The New Yorker*⁴ ve své reportáži z města popsal, že je chalífát prodává a tučnými zisky doplňuje svoji pokladnu. Doby, kdy bylo turecké hraniční město důležitou zastávkou na hedvábné stezce, po níž putovalo zboží z Číny a Orientu do Evropy, jsou tedy dávno minulostí. Dnes tvoří výměnu především lidské zboží a extremisté jsou jednou z jeho klíčových položek.

Jan Silovský se do Gaziantepu nikdy nedostal. Turecké pohraničníky při kontrole na přestupu v Istanbulu právě tahle cílová destinace – spolu s jeho vzhledem – zaujala a vedla k jeho zastavení. Ukazuje to, že turecké úřady od roku 2014 postupně zpřísňují kontroly, a to nejen na letištích: stovky kilometrů dlouhou syrsko-tureckou hranici dnes zahraniční džihádisté s převaděči překročí jen výjimečně.

~